LIBRIS | We know books

PERSUASIUNE

JANE AUSTEN

Traducere din limba engleză și note
ALEXANDRU MACOVESCU

LITERA
București

LIBRIS | We know books

I

Sir Walter Elliot de la Kellynch Hall, din Somersetshire, era un om care, pentru propria sa delectare, nu citea niciodată altă carte în afară de *Baronetage*[1]; aceasta era ocupația lui în orele de răgaz, precum și consolarea în cele de cumpănă. Îi oferea ocazia să dea frâu liber admirației și respectului, gândindu-se, totodată, la ce mai rămăsese din înaintașii săi. Orice sentimente neplăcute, provocate de problemele din casă, se preschimbau firesc în milă și dispreț în timp ce întorcea filele pe care apăreau nenumăratele nume nobile din secolul trecut; și, dacă nici o altă pagină nu reușea să-i capteze atenția, își citea propriile date biografice cu un interes

1 Listă a baroneților (rang nobiliar în Anglia), în ordine cronologică și completată cu date biografice sumare

LIBRIS | We know books

constant. Aceasta era pagina la care se deschidea mereu volumul său preferat:

ELLIOT DE LA KELLYNCH HALL

Walter Elliot, născut pe 1 martie 1760, căsătorit pe 15 iulie 1784 cu Elizabeth, fiica lui James Stevenson, esq.[1] *din South Park, comitatul Gloucester, de la care doamnă (decedată în 1800) a avut-o pe Elizabeth, născută pe 1 iunie 1785; pe Anne, născută pe 9 august 1787; un fiu născut mort pe 5 noiembrie 1789, şi pe Mary, născută pe 20 noiembrie 1791.*

Exact aşa arătase paragraful care ieşise din mâinile tipografului. Dar sir Walter îl îmbunătăţise adăugând după data naşterii lui Mary, pentru ca atât el, cât şi familia lui să fie bine informaţi, aceste cuvinte: „Măritată pe 16 decembrie 1810 cu Charles, fiul şi moştenitorul lui Charles Musgrove, esq. din Uppercross, comitatul Somerset" şi inserând cu toată precizia posibilă ziua şi luna în care îşi pierduse soţia.

Apoi urmau istoria şi ascensiunea străvechii şi respectabilei sale familii, scrisă în termenii obişnuiţi: cum se stabiliseră prima dată în Cheshire; cum fuseseră pomeniţi în Dugdale, deţinând demnitatea de înalt magistrat şi reprezentând un district în trei mandate parlamentare succesive, dovezile de loialitate care le aduseseră titlul de baronet în primul an al domniei lui Carol al II-lea, şi toate acele Mary şi Elizabeth cu care se căsătoriseră. Toate acestea acopereau binişor vreo douăsprezece pagini care se încheiau cu blazonul

[1] Esq. (abreviere de la Esquire) (în limba engleză) – termen ce desemnează un domn de origine nobilă, cu un statut social superior

LIBRIS | We know books

și deviza: „Principala reședință, Kellynch Hall, în comitatul Somerset", precum și cu o notă scrisă tot de mâna lui sir Walter în final:

Prezumtiv moștenitor William Walter Elliot, esq., strănepotul celui de-al doilea sir Walter.

Vanitatea era trăsătura de caracter definitorie a lui sir Walter; vanitate în privința persoanei lui și a situației pe care o avea. Fusese uimitor de chipeș în tinerețe; și, la patruzeci și patru de ani, era încă un domn foarte bine. Puține femei se gândeau la înfățișarea lor mai mult ca el și nici un valet al unui proaspăt lord nu putea fi mai încântat decât el de poziția lui în societate. Considera norocul de a fi frumos mai prejos doar de cel de a deține titlul de baronet; iar acel sir Walter Elliot, care se bucura de aceste daruri, făcea tot timpul obiectul respectului, afecțiunii și devoțiunii sale.

Înfățișarea plăcută și rangul nobiliar de care era mândru jucaseră un rol important în căsătoria pe care o făcuse; lor le datora o soție cu un caracter superior în comparație cu al lui. Lady Elliot fusese o femeie admirabilă, amabilă și cu mult bun-simț, ale cărei judecată și comportament – în caz că i se ierta acea pasiune juvenilă care făcuse din ea lady Elliot – nu au mai avut niciodată după aceea nevoie de indulgență... Ea i-a înțeles, atenuat sau ascuns, defectele, ținând la respectabilitatea lui timp de șaptesprezece ani. Și, cu toate că nu era cea mai fericită ființă de pe lume, găsea destulă satisfacție în îndatoririle sale și în relațiile cu prietenii și copiii ei pentru a se simți legată de viață și a regreta că venise clipa să-i părăsească... Trei fete, cele mai

LIBRIS | We know books

mari de șaisprezece și paisprezece ani, erau moștenirea pe care mama o lăsa cu durere în suflet în urma ei, căci era o povară grea, pe care trebuia s-o încredințeze autorității unui tată nătâng și vanitos, spre îndrumare în viață. Avea totuși o prietenă foarte bună, o femeie inteligentă și merituoasă, care, din marea afecțiune ce i-o purta, se stabilise aproape de ea, în satul Kellynch. Pe bunătatea și sfaturile ei înțelepte conta în principal lady Elliot pentru a cultiva principiile sănătoase și a continua educația pe care ea se străduise atât de mult să le-o dea fiicelor sale.

Prietena aceasta și sir Walter nu s-au căsătorit, oricât s-ar fi gândit răposata la așa ceva. Trecuseră treisprezece ani de la moartea lui lady Elliot și ei erau vecini apropiați și prieteni buni, dar amândoi tot văduvi.

Acea lady Russell, o femeie matură, cu un caracter ferm și o stare materială foarte bună, nu trebuia să se scuze față de alții pentru că nu avea de gând să se mărite a doua oară, căci oamenii puteau fi irațional de nemulțumiți dacă o văduvă se recăsătorea; dar de la sir Walter cereau explicații pentru faptul că rămânea în continuare singur. Trebuie totuși să se știe că sir Walter, ca un tată bun ce era (și fiind dezamăgit de unul sau două refuzuri la cereri în căsătorie total nerezonabile), se mândrea că rămâne celibatar de dragul scumpelor lui fiice. Pentru fiica lui mai mare ar fi fost în stare să renunțe la orice, însă nu fusese prea tentat s-o facă.

La șaisprezece ani, Elizabeth ajunsese să preia majoritatea drepturilor și îndatoririlor mamei sale; și, fiind foarte frumoasă și semănându-i mult tatălui ei, influența fetei fusese întotdeauna mare, așa că se înțelegeau

extrem de bine şi erau fericiţi. Celelalte două fete ale lui nu erau aşa de reuşite. Mary căpătase o falsă importanţă devenind doamna Charles Musgrove. Însă Anne, dotată cu o inteligenţă şi blândeţe care ar fi încântat pe mulţi oameni cu adevărat binevoitori, nici nu era băgată în seamă de tatăl şi de sora ei; cuvântul ei n-avea nici o greutate, iar ea era tot timpul dispusă să cedeze... era doar Anne.

Pentru lady Russell, care o îndrăgea şi o aprecia nespus, ea era fina preferată, precum şi o bună prietenă. Lady Russell le iubea pe toate, dar numai în Anne o vedea trăind din nou pe mama ei.

Cu câţiva ani înainte, Anne Elliot fusese o fată foarte drăguţă, dar înflorirea ei se terminase repede; însă, chiar şi când era la apogeu, tatăl ei găsise puţine lucruri de admirat la ea (atât de diferită era de el, cu trăsăturile ei delicate şi ochii negri şi blânzi), iar acum, că se ofilise şi slăbise, nu găsea la ea nimic demn de stima lui. Nu nutrise niciodată prea multe speranţe, iar acum nu mai avea nici una, să-i citească numele pe vreo pagină din lucrarea lui preferată. O alianţă de acelaşi rang rămânea în sarcina lui Elizabeth, căci Mary intrase doar într-o familie veche de la ţară, respectabilă şi foarte bogată, şi, prin urmare, îi făcuse onoare, dar nu primise nimic în schimb. Însă Elizabeth avea, mai devreme sau mai târziu, să facă o căsătorie potrivită.

Uneori se întâmplă ca o femeie să fie mai frumoasă la douăzeci şi nouă de ani decât cu zece ani înainte; şi, în general, dacă nu fusese suferindă sau necăjită, era o perioadă din viaţă în care nu-şi pierdea aproape nici unul dintre farmece. Acesta era cazul lui Elizabeth, la fel de frumoasă cum se făcuse cu treisprezece ani

LIBRIS We know books

în urmă, deci sir Walter Elliot putea fi scuzat că uita ce vârstă are, sau considerat doar pe jumătate prost, întrucât credea că el şi cu Elizabeth rămăseseră la fel de arătoşi ca întotdeauna, pe când cei din jurul lor îşi pierduseră aspectul plăcut, căci vedea clar ce mult îmbătrâneau membrii familiei şi cunoştinţele. Anne se trăsese la faţă, Mary se asprise, orice chip din zonă se urâţise, iar laba gâştei, care se extindea repede până la tâmplele lui lady Russell, fusese mult timp un prilej de supărare pentru el.

Elizabeth nu-şi egala tatăl în privinţa mulţumirii de sine. Cei treisprezece ani de când era stăpână la Kellynch Hall, conducând gospodăria şi dând ordine cu stăpânire de sine şi autoritate, nu o ajutaseră deloc să se simtă mai tânără decât era. De treisprezece ani făcea onorurile casei şi strunea servitorii, se urca prima în trăsura cu patru cai şi mergea imediat în urma lui lady Russell prin saloanele din ţinut. Timp de treisprezece ierni cumplit de geroase, deschisese fiecare bal pe care şi-l puteau permite localnicii fără prea multe mijloace şi, de treisprezece primăveri cu natura în floare, se ducea la Londra cu tatăl ei pentru cele câteva săptămâni pe an de distracţie în capitală. Îşi amintea de toate acestea, era conştientă că împlinise douăzeci şi nouă de ani, aşa că avea unele regrete şi temeri; era pe deplin satisfăcută că rămăsese aproape la fel de frumoasă ca înainte, dar simţea că se apropie anii critici şi s-ar fi bucurat să ştie cu siguranţă că va fi cerută de nevastă de un baronet cu sânge nobil în cel mult un an sau doi. Atunci ar fi putut să-i placă din nou „cartea cărţilor", pe care o citise cu atâta bucurie în prima tinereţe. Cartea o confrunta mereu cu data naşterii ei

LIBRIS | We know books

și nu-i oferea altă perspectivă decât căsătoria surorii ei mai mici, așa că devenise ceva malefic, și de mai multe ori, când tatăl ei o lăsase deschisă pe masa de lângă ea, o închisese, ferindu-și privirea, și o împinsese mai încolo.

Pe deasupra, avusese o dezamăgire care nu trebuia niciodată consemnată nicăieri în această carte și pentru nimic în lume în istoria familiei ei. Prezumtivul moștenitor, domnul William Walter Elliot în persoană, ale cărui drepturi erau susținute cu mărinimie de tatăl ei, fusese cel care o dezamăgise.

Știa de când era copilă că, în eventualitatea în care nu va avea nici un frate, viitorul baronet urma să se însoare cu ea, iar tatăl ei îi dăduse întotdeauna de înțeles că trebuia să-l accepte de soț. Nu-l cunoscuseră de mic, dar, la puțin timp după moartea lui lady Elliot, sir Walter se gândise să se apropie de el și, cu toate că nu fusese întâmpinat cu multă căldură, perseverase, fiind îngăduitor cu acest mic defect al tinereții; iar, într-una dintre călătoriile pe care le făceau primăvara la Londra, când Elizabeth era în floarea primei tinereți, domnul Elliot fusese aproape silit să-i fie prezentată.

Acesta era pe atunci un bărbat foarte tânăr, care tocmai se dedicase studiilor de drept; iar Elizabeth îl găsise extrem de simpatic, așa că acceptase bucuroasă ideea de a se căsători cu el. A fost invitat la Kellynch Hall; au vorbit mult de el și l-au așteptat tot restul anului, dar n-a venit niciodată. În primăvara următoare, s-au văzut din nou în oraș, l-a găsit la fel de simpatic, l-a încurajat iarăși, apoi tatăl ei și cu ea l-au invitat și așteptat, dar tot n-a venit; după aceea, au aflat că era însurat. În loc s-o aleagă pe cea care-i fusese sortită,

LIBRIS | We know books

ca moştenitor al casei Elliot, el îşi câştigase independenţa căsătorindu-se cu o femeie bogată, dar de condiţie inferioară.

Sir Walter fusese foarte supărat. În calitate de cap al familiei, considera că se cuvenea să fie consultat, mai ales că-l luase pe tânăr de mână în public. „Pentru că trebuiau să fie văzuţi împreună...", remarcase el, „... o dată la Tattersall's şi a doua oară în holul Camerei Comunelor". Şi-a exprimat dezaprobarea, dar nu a fost băgat în seamă. Domnul Elliot n-a încercat să se scuze şi s-a arătat la fel de neinteresat de familie şi, cum sir Walter îl considera nedemn de aceasta, orice relaţii dintre ei au încetat.

Chiar şi după câţiva ani, această poveste extrem de jenantă cu domnul Elliot tot o mai înfuria pe Elizabeth, căreia îi plăcuse tânărul pentru calităţile lui, dar şi mai mult pentru că era moştenitorul tatălui ei, pe care familia, în mândria ei ciudată, îl considerase un soţ potrivit pentru cea mai mare dintre fiicele lui sir Elliot. Nu exista nici un alt baronet pe care să-l recunoască din toată inima ca fiind egal cu ea. Atât de urât se purtase cu ea şi tatăl ei, încât nici acum, când purta doliu după soţia lui (vara anului 1814), nu putea să-l considere demn de ea. Poate că ar fi trecut peste căsnicia lui dezonorantă, din care nu avea nici un motiv să creadă că rezultaseră copii, dacă el nu s-ar fi purtat şi mai urât. Dar, datorită obişnuitului amestec al unor prieteni binevoitori, aflaseră că el vorbise cu o totală lipsă de consideraţie despre ei toţi, la modul cel mai umilitor şi disprețuitor despre cei de acelaşi sânge cu el şi despre onoarea ce avea să i se facă în viitor. Pentru asta nu putea fi iertat.

LIBRIS | We know books

Acestea erau sentimentele și senzațiile lui Elizabeth Elliot, la care se adăugau grijile și frământările provenite din dorința de a face o schimbare în viața monotonă, elegantă și prosperă, dar inutilă, pe care o ducea. Se străduia să manifeste interes față de lunga și tihnita ședere la țară într-un cerc restrâns, să-și umple golurile în cunoștințe, care ar fi făcut-o de râs în altă parte, căci acasă nu existau talente și realizări cu care să-și ocupe timpul.

Dar acum, alte gânduri și preocupări începeau să se adauge la cele deja existente. Tatăl ei avea din ce în ce mai multe probleme cu banii. Ea știa că acum, când el se ocupa de *Baronetage*, o făcea doar ca să-și alunge din minte datoriile consistente la diverși furnizori și aluziile neplăcute ale agentului său, domnul Shepherd. Moșia Kellynch aducea profit, dar nu destul pentru nevoile proprietarului său. Cât trăise lady Elliot existau disciplină, moderație și economie, care îi permiteau să trăiască în limitele venitului său. Dar, odată cu moartea ei, dispăruse și echilibrul din viața lui, iar de atunci încolo își depășise mereu bugetul. Îi fusese imposibil să cheltuiască mai puțin; nu făcuse nimic altceva decât ceea ce sir Walter se simțea obligat să facă; dar, așa nevinovat cum era, nu numai că se îngloda din ce în ce mai mult în datorii, dar o și auzea atât de des, că nu mai avea rost s-o ascundă, nici măcar parțial, față de fiica sa. Îi dăduse câte ceva de înțeles încă din primăvara trecută, pe care o petrecuse la Londra. Mersese atât de departe că îi spusese: „Oare nu ne-am putea reduce cheltuielile? Crezi că există vreun lucru de care să ne putem lipsi?“ Elizabeth, ca să fim drepți cu ea, a început, alarmată și zeloasă ca o femeie, să se gândească

LIBRIS | We know books

la ce era de făcut şi a propus în final două direcţii în care se putea economisi: să taie unele cheltuieli inutile cu operele de caritate şi să renunţe la redecorarea salonului; la care a adăugat mai târziu ideea binevenită de a nu-i face lui Anne nici un cadou de ziua ei, aşa cum obişnuiau în fiecare an. Dar aceste măsuri, oricât de bune ar fi fost, nu erau suficiente pentru a îndrepta răul deja făcut, pe care sir Walter s-a simţit obligat să-l destăinuie mai târziu fiicei sale, în toată amploarea lui. Elizabeth nu avea nici o soluţie salvatoare. S-a simţit prost tratată şi nefericită, ca şi tatăl ei; şi nici unul dintre ei nu era în stare să găsească vreo modalitate de a-şi reduce cheltuielile, care să nu le afecteze demnitatea sau stilul de viaţă într-un mod insuportabil.

Exista doar o mică parte din moşie de care putea să dispună sir Walter, dar, chiar dacă ar fi putut să înstrăineze fiecare acru de pământ, tot n-ar fi contat. Ipotecase cât se putuse, dar nu s-ar fi coborât până într-atât încât să vândă. Nu, niciodată nu şi-ar fi dezonorat numele într-o aşa măsură.

I-au rugat pe cei doi prieteni intimi ai lor, domnul Shepherd, care locuia în târgul învecinat, şi lady Russell, să-i sfătuiască; iar atât tatăl, cât şi fiica păreau să se aştepte ca unul sau altul dintre ei să aibă o idee genială, care îi va salva de jena financiară şi le va reduce cheltuielile, fără să presupună renunţarea la vreun capriciu sau la mândrie.